

четирите ашрама

Брахмачаря - време за учене, въздържание и послушание

Четирите *пуруша-артха*, четирите цели в живота, за които стана дума в брой 31/2013, са пряко свързани с четирите *ашрама* - стадии в живота на човека в древноиндийското общество. Изхождайки от това, че *ашрама* означава „положено съзнателно усилие“, може да разберем скритата идея на древните мъдреци – целият живот е духовна практика, посветена на постигането на *мокша*, крайното освобождение. За да се реализират четирите *пурушаартха*, е изградена схемата на т.нар. *варна-ашрама* общество, според което четирите ашрама са:

- **брахмачаря** - стадий на ученичество;
- **грехастха** - стадий на семеен живот;

- **ванапрастха** - стадий на отшелничество;
- **санньяса** - стадий на отречение, монашество.

Още с раждането си във физическото тяло, душата попада в клопката на инстинкта за самосъхранение, който при човека се проявява като неутолима страст към натрупване в материалната сфера - *артха пурушаартха*. Това обаче дава илюзорна представа за стабилност и сигурност. Знаем, че материалните неща лесно се печелят и още по-лесно се губят – само едно земетресение например е достатъчно и всичко, което е строено цял живот, се срива. Преходността на материята не прави безсмислени усилията за материални придобивки. Защото именно чрез

полагането на старание човешката душа опознава законите на Вселената и израства към висшето съзнание. Сами по себе си предметите и парите не са нещо лошо, съществено е отношението ни към тях. Когато се превърнат в единствен стремеж, а не се използват като средство за постигане и на други цели, тогава те са разрушителни за индивида и го обричат на страдание.

Когато жаждата за обграждане с материални предмети е задоволена, егото се чувства сигурно, разширено и голямо. Но започва да усеща липса – удоволствието, емоцията, топлината от общуването със себеподобни. И тогава

се включва желанието за изпитване на удоволствие - *кама пурушаартха*, с което петте сетива и умът осигуряват едно по-фино преживяване от това „да имаш“. То се свързва с вродения инстинкт за продължаване на рода, характерен за живите същества. Животните неосъзнато следват природните закони. Всяка пролет в кръвта им нахлуват определени хормони и те започват да си търсят партньор за любовната игра. Ние хората сме се изхитрили да използваме този инстинкт за оставяне на удоволствие и на практика това се е превърнало във фикс идея на цялото съвремие. Тя се проявява особено ясно в условията на информационното консуматорско общество – нищо не продава даден продукт или услуга по-добре от реклама със сексуален подтекст.

За да се контролират *артха* и *кама* е необходи-

мо да се познава и спазва *дхарма*. Знанието за нея е предвидено да се предаде на човек в първия стадий, брахмачаря, когато той бива изпратен при духовен учител, за да се запознае с ведическите писания

Ако преродената душа пропусне етапа на ученичество, по силата на природния инстинкт човек следва само *артха* и *кама*, защото не знае за другите две цели – *дхарма* и *мокша*. За съжаление в днешно време образователният етап, представен от училището и университета, е сведен най-вече до професионална квалификация и подготовка за социално израстване и кариера, без да съдържа и представя знание, свързано с по-дълбокия смисъл и целта на човешкия живот.

БРАХМАЧАРЯ - ВРЕМЕ ЗА УЧЕНЕ, ВЪЗДЪРЖАНИЕ И ПОСЛУШАНИЕ

Брахма тук е със значение „знание“, а *чаря* е „следване“, а *брахмачари* е „този, който се стреми да достигне до свещеното познание“. *Брахмачаря* се използва в няколко значения в зависимост от контекста, като в настоящия това е първият, ученически стадий. В по-широк контекст това е човек, чиито мисли и цели са фиксирани върху *Брахман* - дори и да е в друг етап от живота си например *грехастха* или *ванапрастха*. В най-тесен контекст брахмачаря се разбира като сексуално въздържание - една от характеристиките на ученическия етап, който заема първата четвърт от живота. Когато момчето достигне зрелост, то преминава през церемонията *упанаяна* - поставя му се свещената нишка, в ухото му се напява *Гаятри* мантра и то бива поверено в ръцете на духовен учител, гуру. В *гурукула* (буквал- ▶

но означава „домът на гуру“) животът е прост и се свежда до дисциплина, служене и учене. Младите брахмачари се учат как да се справят с трудностите, които предстоят в останалата част от живота, как да служат на своя учител и на по-възрастните, как да общуват със събратята си, как да се хранят и спят. Изучават се също така текстове и ритуали от свещените писания.

Брахмачаря е период на цялостно, холистично образование твърде различно от стеснения модел на днешното профилирано обучение, насочено единствено към карьерно развитие и добиване на материални облаги

Целта на ведическия модел е изграждане на хармонична личност, която да се интегрира възможно най-добре в обществото според своите таланти и способности; личност, развита във физически, морален, интелектуален и духовен аспект. Именно поради това след упанаяна момчето става *двиджа*, т.е. „дважди роден“. Защото майката дава рождение на физическото тяло, а учителят помага за духовното раждане, което дава на човека крила (според едно от значенията на *двиджа*). В периода на образование в гурукула младите брахмачари биват информирани за три съществени аспекта на битието:

За целта и смисъла на човешкия живот, който лесно може да бъде пропилян, ако няма идея за посока в него. Животът е като игра на футбол – ако играчите просто си подават топката без да се стремят да вкарат гол, то играта е безрезул-

татна. Ако личността не бъде информирана за смисъла на живота – духовно пътуване с крайна дестинация *мокша* – то дните ѝ се считат за пропиляни, защото е проиграла шанса, който единствено човешката форма на съществуване предоставя.

За ритуалите и тяхното значение. Ритуалът винаги е бил израз на връзката между човека и Бога, между видимото и невидимото, долното и горното, външното и вътрешното. Но той също така възпитава и в дисциплина. „Мързелът е най-естественото нещо за тялото.“ четем в писанията, а чрез рутинната практика на ритуала човек преодолява вродената тамасична склонност, която е разрушителна за здравето и психиката. Типичен пример за подобна практика е *Суря намазкара* – комплекс асани, познати като Поздрав към Слънцето. Направен 108 пъти както е според традицията,

той решава проблема с физическото обездвигване, развива динамика и сила. Суря намазкара има и духовен аспект, тъй като възпитава любов и почит към Слънцето, символ на **Висшето какво**. Чрез ритуалите, от една страна, чувството намира израз чрез движението, а от друга – движението подхранва и затвърждава чувството и така личността придобива устойчивост и сила. **В случая става дума най-вече за отношението към Висшето – чрез какви движения и чрез каква реч ще изразим своята любов към него.**

Развиване на ценностна система – това е

картата на живота, ориентирана според духовния север – мокша, освобождението. Без нея пътникът лесно може да се затъне в житейските тресавища. Картата на живота е наречена *санатана дхарма* или извечните закони – тези, които не се променят, а променят. Те дават знание за променливото и непроменливото и как да променим променливото (т.е. нас самите) според непроменливите закони на Всемира, за да намерим мира и хармонията.

Ето какво четем в **гревните писания** за брахмачаря:

„Брахмачари трябва да се въздържа от вино, месо, парфюми, накити, вкусни ястия, жени и нараняване на груги същества, мазила, гримиране, носене на обувки и чадъри, похот, гняв и алчност, танцуване, пеење и свирене на инструменти, игра на зарове, клокарстване, говорене на лъжи, заглеждане и докосване на жени, галене на гругите...Нека той винаги спи сам, нека не похабява семето си, защото който от похот прахосва семето си, нарушава обетите си“.

Очаквайте продължение за Грихастха, вторият стадий от човешкия живот, в следващия брѝ.